

Xavier Montsalvatge
(Girona, 1912).

Malament, però tot s'arregla

El dia 11 de març va fer exactament noranta anys del naixement, a la plaça del Vi de Girona, del compositor Xavier Montsalvatge i Bassols.

La seva admirable trajectòria l'ha mantingut més aviat allunyat de les nostres comarques, però és de justícia que en el seu norantè aniversari Girona faci reviuere l'orgull d'haver vist créixer una de les figures musicals més representatives del segle XX a Catalunya. L'anàlisi exhaustiu de la carrera de Montsalvatge representa una tasca ingent que encara està per realitzar. Des d'aquí volem fer tan sols una llambregada ràpida sobre la seva biografia, deturant-nos en dos aspectes que creiem especialment significatius.

Montsalvatge va passar, de fet, només deu anys de la seva vida a Girona. La prematura mort del pare va provocar la dispersió dels seus germans i ell va acabar a Barcelona, a casa de l'avi matern. El nostre compositor, doncs, va tenir l'oportunitat de créixer en la Barcelona dels anys vint i trenta, on va entrar en contacte amb un ambient musical, teatral,

artístic, literari i cinematogràfic riquíssim que sens dubte va influir decisivament en la formació del seu talent. No podem deixar de preguntar-nos què hauria passat si el petit Xavier s'hagués hagut de quedar a la seva Girona natal. Això, però, és fer història ficció, i potser l'interrogant que té realment sentit és el següent: si

Reinventar-nos la tradició

Quan tenia divuit anys vaig dissenyar-me un ex-libris noucentista, una damisel-la tota grega que reposava la mà damunt d'una columneta jònica, la sina descoberta, el coll torçat a la manera de Fidel Aguilar. Eren uns anys en què a la universitat ens havien descobert la gràcia del príncep dels poetes, Camer el primeríssim, a la qual afegíem l'elegància urbana de Masó, que ens sorprenia a cada passejada. Si un jovencell tenia tendència a lletraferir-se, era força natural que a la Girona dels anys vuitanta quedés enlluernat per aquella tradició de civilitat i decidís apuntar-s'hi d'una manera devota i mimètica. Suposo que és comprensible, l'enyor d'un món tan ordenat com el que ofereix l'imaginari del nou-cents, tenint en compte el caos de la creixença i les descobertes al qual hom és sotmès en l'adolescència.

El 1986, no gaire més tard del meu ex-libris, apareixia un assaig que em va fer trontollar la columneta jònica. *Verinosa llengua*, de X. Pericay i F. Toutain, era el primer dard contra certs encarcaments lingüístics de bona part dels quals era responsable una certa línia, arcaïtzant i amanerada, heretada del noucentisme. Deu anys més tard va arribar, dels mateixos autors, *El malentès del noucentisme*, on s'anàliza diacrònicament tot aquest procés de manera més meditada, sistemàtica i amb menys afany de provocació. Sigui per aquestes tesis, que van fer força forat, sigui per la necessitat que cada generació té de reinventar-se la tradició, ara és més fàcil veure la història de la literatura catalana del segle XX amb més aspecte d'avellaner que de til·ler. És a dir, no pas un tronc recte que, xuclant d'arrels vuitcentistes i modernistes, constitueix un pilar únic i dret com una columna clàssica, sinó més aviat un seguit de branques diverses que broten del mateix terra però creixen amb diferents gruixos, les unes ufanoses, les altres podades a deshora. Així, per exemple, els professors Xavier Pla, Margarida Casacuberta i Francesca Bartrina ens han facilitat l'empelt amb Josep Pla, Santiago Rusiñol i Caterina Albert, respectivament; i el crític Ponç Puigdevall, des de la tribuna d'*El Punt*, va redescobrint-nos periòdicament autors que només ocupen notes al peu de les pàgines de la història literària oficial. Tanta diversitat d'usos literaris i tanta heterodòxia em semblen absolutament saludables, encara que tot plegat m'hagi costat l'ex-libris perquè a la meva damisel-la grega li han sorgit massa competidores.

Josep Pujol i Coll

Montsalvatge nasqués avui a Girona, la nostra ciutat li brindaria l'ambient cultural i la formació musical necessaris per desenvolupar les seves aptituds?

Un cop a Barcelona i després d'haver optat professionalment per la composició, Montsalvatge inicià una activitat creativa espectacular (només estroncada per la desgraciada Guerra Civil) i que li ha permès llegir-nos una herència musical d'un centenar d'obres, incloses tres òperes. Si passem revista a la història d'aquesta producció no ens pot passar per alt la següent dada: bona part va veure la llum gràcies a encàrrecs provinents de Madrid (en múltiples ocasions), de Cuenca, de Granada, de Toledo, de Tenerife... i quan provenien de Catalunya acostumaven a ser encàrrecs privats i majoritàriament d'origen gironí (Festival de Cadaqués, Orquestra de Cambra de l'Empordà...). Les institucions públiques catalanes es reservaven tan sols la feina de penjar(-se) medalles: Creu de Sant Jordi, Premi Nacional de Música... i rarament van posar els seus recursos al servei de les necessitats artístiques del compositor. Per posar només un exemple, l'òpera *Babel 46* no es va estrenar fins que, 34 anys més tard de la seva creació, el Festival de Peralada la va recuperar de l'oblit. Davant d'una realitat tan engrescadora potser no hi ha altre remei que confiar-nos resignadament al que Montsalvatge reconeix com el seu lema: «Tout s'arrange. Mal, mais tout s'arrange».

La Fira del Disc compleix 10 anys

El 3 de març es va celebrar la X Fira del Disc de Col·leccionista al Palau de Fires de Girona.

La X Fira del Disc va congreguar 25.000 persones, una xifra que avala l'aposta per la mitomania i el comerç discogràfic que Jordi Tardà porta cada any a Girona. Un milió de discos van omplir el Palau de Fires, que presentava alguns canvis. La Fira va ocupar menys espai, els concerts a l'exterior van desaparèixer i l'escenari interior mirava en una direcció diferent del lloc ocupat per la gent que només vol triar i comprar discos. Els nostàlgics de pinyó fix que remenen *vinils* dels anys setanta i els fans de l'optimisme edulcorat

d'*Operación Triunfo* van coincidir a la Devesa. També es va estrenar una àrea de música electrònica, que va tenir èxit entre els més joves, tot i que la matèria primera de la Fira continua essent el rock i el passat. Aquest any es va retre homenatge al *beatle* George Harrison, mort recentment, amb un concert en què Abbey Road, el cantant de Los Mustang Santi Carulla i els Glaucs van interpretar cançons del músic. L'altre homenatge va ser als Sopa de Cabra. Glaucs, Gossos, Van de Kul, Lax'n'Busto, Sr. González, Fes-te Fotre i Whisky'ns van tocar peces del grup, fins i tot l'emotiu *Empordà*. Els mitòmans van tornar a coincidir en la subhasta, que aquest any es va fer «pels pèls». Un cabell de Marilyn Monroe va ser adquirit per 1.680 euros pel perruquer barceloní Raffel Pagès, que té previst exposar-lo al seu Museu de la Perruqueria, per ampliar una col·lecció que també inclou un exemplar capil·lar del mateix Napoleó. Però l'objecte més ben pagat de la subhasta va resultar ser el disc de platí d'*All things must pass*, de George Harrison, que es va vendre per 2.100 euros. Altres objectes no van despertar interès i es van acabar venent a uns preus tan populars i devaluats que devien sorprendre els autèntics amants de les icones musicals.